

עוד על מרן החזון איש זצ"ל וחלוצי ההתיישבות החרדית

א. בגליון אב תשנ"א של "הליכות שדה", בטאון המכון לחקר החקלאות ע"פ התורה, פרסם הרב קלמן כהנא זצ"ל מאמר בדבר חשיבות הבנת פסקי מרן ה"חזון איש" זצ"ל, הן לקולא והן לחומרא. בהשלמות למאמר כתב הרב כהנא, בין השאר:

"בחורף שנת תרצ"ט, במוצאי שנת השבע, כאשר פרנסת הגרעין הקיבוצי בכפר סבא היתה תלויה כמעט לגמרי בקטיף בפרדסים (שנעבדו בשמיטה ע"פ היתר מכירה) ולא יכלו לקבל עבודה אחרת, קרא לי מרן זל"ה ואמר לי לאור המצוקה: אם תחסר לילד כוס חלב, אם יחסר לאישה המזון שהיא זקוקה לו, תצאו לקטיף בפרדס, כדי להרוויח שכר יום עבודה ולספק לנצרך את מה שהוא זקוק לו. וכשהגבת: רבי! מטיל הינו עלי אחריות כבדה מדי להכריע, ושמא אקל יתר על המידה! השיב בפה קדשו: היזהר שלא תחמיר יתר על המידה".

אע"פ שאזהרה זו של מרן החזון איש זצ"ל נאמרה (לפני שבעים שנה בדיוק!) בנסיבות מאוד מיוחדות, ואין להסיק ממנה מסקנות הלכתיות לא לקולא ולא לחומרא במציאות העכשווית, חושבני שכדאי להזכירה במוצאי שביעית תשס"ח.
ב. בקיץ ת"ש ביקר מרן החזון איש בפעם הראשונה ב'קיבוץ נוער אגודתו' בכפר סבא.¹ החזון איש התפעל מחיי הפשטות שראה, ובצאתו את המקום רשם בפנקס המבקרים:

25.7.38
 : תורה ואלף אותיות זקיקי לעבדי ולשאר בחדות ליל י"ג לוי
 רחמי עלי אולי בימים הנגיד האסינים חסר ליליות הנבואה
 : ליבת בנימ אבנאם אצליו, הזול דלת יי ובעת לאמה
 הנינו חושב קשפה לילוח/ כני פניתיים ילכו ארואות
 : חוצה יליון כנפאם הטובה לקל היימם לפנה ז"ו
 י"ג ב. חמ"ב ת"ש

1 הגרעין שהקים (עם הגרעין בגדרה) את קיבוץ חפץ חיים.

"לשמחת לבב זכיתי לראות את הנוער אשר לבבו ער לתורה ולמצוותיה, לקיימה לעובדה ולשומרה בחדוות עוז. אשרי עין ראתה אלה בימים האלה, המוסיפים תקוה לישועות הניבאות לשיבת בנים לגבולם ומלאה הארץ דעת ה'. ובגילי שמחה הנני חותם בברכה שיצליחו בכל פנותיהם ויזכו לראות בנחמת ציון, כנפשם הטובה ונפש החותם ברכה, אי"ש. יום ב' ב' תמוז ת"ש"².

דומני ששורות אלה של מרן החזון איש לא זכו עד היום הזה לתשומת הלב הראויה.

יש להתבונן במשמעות המילים "בימים אלה". הביקור של החזון איש נערך בחודש תמוז ת"ש (יולי 1940), ימים אחדים אחרי שקלגסי הנאצים סיימו את הכיבוש של ארצות מערב אירופה. היו אלה מהימים הקודרים והאימתניים בתולדות האנושות. חיל אחז את יושבי תבל, וכמובן גם, ובמיוחד, את יהודי ארץ ישראל³.

בימים נוראים אלה של חושך על פני העולם כולו, מרן החזון איש נפגש עם חבורת החלוצים הקטנה בכפר סבא, "הנוער אשר לבבו ער לתורה ולמצוותיה, לקיימה, לעובדה ולשומרה בחדוות עוז", וכתב שהם "מוסיפים תקוה לישועות הניבאות לשיבת בנים לגבולם". ונשאלת השאלה: וכי בבני ברק לא חיו בימים ההם מאות יהודים יקרים, גם צעירים, שדקדקו במצוות וקבעו עתים לתורה אחרי עבודה מפרכת? יתר על כן, וכי לא היו בארץ באותה תקופה לומדי תורה ובני ישיבות שעמלו בתורה בכל כוחם? מדוע חשב החזון איש שדווקא החלוצים בכפר סבא מוסיפים תקוה להתגשמות הנבואה "ושבו בנים לגבולם"?

אין ספק שהחזון איש ראה את ייחודם של הצעירים בקיבוץ בכפר סבא במסירות נפשם לקיום המצוות התלויות בארץ: שביעית, הפרשת תרומות ומעשרות, כלאיים ועורלה, ובעצם עיסוקם ביישובה של ארץ ישראל וגידול פירותיה הקדושים. הם־הם אלו שלדעת החזון איש העניקו אפילו בימי החרדה של קיץ ת"ש תקוה להתגשמות נבואת שיבת בנים לגבולם!

אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו שרבבות יהודים ברחבי ארץ ישראל השלמה מתמסרים היום ליישובה של ארץ ישראל ולקיום מצוותיה, ומוסיפים תקוה להתגשמות הישועות הניבאות לגאולה שלמה בקרוב.

2 "לעבדה ולשמרה - סיפורו של קיבוץ חפץ חיים", מאת נחמה מרקוס [בעריכת ר' אשר וסרטייל ז"ל, שנלב"ע לפני ימים ספורים, בש"ק פרשת ויצא. תנצב"ה], עמ' 301; "האיש וחזונו", מאת הרב קלמן כהנא זצ"ל, עמ' נו.

3 באותם ימים של קיץ ת"ש הצבא הגרמני העצום ועטור הניצחון, והמצויד בעתודות גדולות של כלי נשק ובתי נשק שנלכדו, נערך לקראת המהלומה הסופית: כיבוש אנגליה. איטליה תיכננה להשמיד את הצבא הבריטי בים התיכון ובמזרח התיכון; רוסיה הסובייטית היתה קשורה בחוזה לגרמניה הנאצית, והגישה לה עזרה חשובה בחומרי גלם; וספרד איימה להפריע למעבר של כוחות הברית במיצרי גיברלטר. לצבא הבריטי כמעט לא היה שום נשק, חוץ מרובים, חמש מאות תותחי שדה וכמאתיים טנקים (ע"פ ספרו של וינסטון צ'רצ'יל על מלחמת העולם השנייה, כרך ב פרק יג).